

ÇUKUROVA ARAŞTIRMALARI

E-ISSN: 2458-7559

Araştırma Makalesi/Research Article

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.18560/cukurova.1106>

Gün, M. ve Ağırman, F. (2018). Öğretim elemanlarının Türkçe öğrenen Suriyeli Arap öğrencilere dil bilgisi öğretimine yönelik görüşleri. Çukurova Araştırmaları, 4 (2), 101-116.

CİLT 4, SAYI 2, KIŞ 2018, s. 101-116

ÖĞRETİM ELEMANLARININ TÜRKÇE ÖĞRENEN SURİYELİ ARAP ÖĞRENCİLERE DİL BİLGİSİ ÖĞRETİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ¹

Mesut GÜN²

Feyzullah AĞIRMAN³

Öz

Suriye’de ortaya çıkan iç karışıklıklardan dolayı ülkemize göç eden Suriyeli Arapların sayısı giderek artmaktadır. Artan sığınmacıların uyum sağlamalarının anahtarı Türkçeyi öğrenmeleridir. Bu amaçla Suriyeli Arap öğrencilere Türkçe öğreten kurumlardan biri de Türkçe öğretim merkezleridir. Türkçe öğretim merkezlerinde verilen eğitimin dört temel dil becerisi ve bu dil becerilerini destekleyen dil bilgisi çerçevesinde şekillendiği bilinmektedir. Dil bilgisinin hem dilin gramatik yönünü hem de dört temel dil becerisinin temelini oluşturması ve bu becerileri geliştirici nitelikte olması dil bilgisinin ayrı bir önemle incelenmesini gerekli kılmaktadır. Bu amaçla hazırlanan çalışmada Suriyeli Arap öğrencilere Türkçe dil bilgisi öğretimi üzerinde durulmuştur. Araştırmanın çalışma grubunu Erciyes Üniversitesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi ve Siirt Üniversitesi Türkçe öğretim merkezlerinde görev yapan 10 öğretim elemanı oluşturmaktadır. Veriler uzman görüşü alınarak hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formlarının öğretim elemanlarınca cevaplanması yoluyla elde edilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Veriler önce kategorilendirilmiş ve kodlar belirlenmiştir. Ortaya çıkan kodlar doğrultusunda veriler yorumlanmış ve aynı anlama gelen ifadeler aynı kod altına alınmış ve frekanslar belirlenmiştir. Belirtilen kodların daha iyi anlamlandırılabilmesi için belirtilen görüşlerden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Araştırmada elde edilen verilere göre; Arap öğrencilere Türkçe öğretimi konusunun yeni bir alan olması nedeniyle birçok sorunla iç içe olduğu ve bu sorunlara öğretim elemanlarının getirdiği çözümlerde uzlaşının olmadığı, farklı çalışmalarla sorunların çözüldüğü görülmüştür. Ayrıca öğretim elemanlarının yöntem- tekniklerde ve dil bilgisini somutlaştırmak için kullandıkları araç-gereçlerde farklılıklar olduğu saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: Suriyeli Arap öğrenciler, dil bilgisi, öğretim elemanı, görüş

¹ Bu çalışma 20-23 Nisan 2017 tarihlerinde Roma’da gerçekleştirilen 3. Uluslararası Dil Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu’nda sunulan aynı başlıklı sözlü bildirin genişletilmesiyle oluşturulmuştur.

² Doç. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, mesutgun07@gmail.com

³ Yüksek Lisans Öğrencisi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yabancılar Türkçe Öğretimi Bilim Dalı, neofyz@gmail.com

Article Info/ Makale Bilgisi

Received/Geliş: 05.06.2018

Accepted/Kabul: 16.07.2018

THE OPINIONS OF THE INSTRUCTORS TOWARDS TEACHING GRAMMAR TO SYRIAN ARAB STUDENTS LEARNING TURKISH

Abstract

Due to the civil war in Syria, the number of Syrian Arabs migrating to Turkey is increasing gradually. The key for the adaptation of the increasing number of refugees is the learning of Turkish. For this purpose, Turkish teaching centers are one of the institutions that teach Turkish to Syrian Arab students. It is known that the education given in those Turkish teaching centers is shaped by four basic language skills and grammar knowledge supporting these four skills. The fact that grammar forms the basis of both grammar aspects of the language and the four basic language skills requires that grammar knowledge of a language must be examined with a special emphasis. This study, conducted for this purpose, focuses on teaching Turkish grammar knowledge to Syrian Arab students. The population of this study has been conducted with 10 instructors working in the Turkish teaching centers of Erciyes University, Nevşehir Hacı Bektaş Veli University and Siirt University. Data were obtained from the instructors with semi-structured interview questionnaires prepared by taking experts' opinions. Document analysis method was used to analyze findings. First, the data were categorized and the codes were determined. The data are interpreted in accordance with the resulting codes and the expressions which have same meaning is taken under the same code and the frequencies are determined. Direct quotations were made from the opinions in order to make the specified codes more understandable. According to results, it has been seen that there are lots of matters in the field of teaching Turkish to Arab students because of the fact that it is a new field and there is no compromise in the solutions that the instructors suggest for those problems and the problems have been resolved with different studies. Also, it was found that the instructors differed in method- techniques and in the tools they used to embody grammar knowledge.

Keywords: *Syrian Arab students, grammar knowledge, instructors, opinion*

GİRİŞ

Küreselleşme ile önemi günden güne artan Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, siyasî ve sosyal nedenlerden dolayı son yıllarda ayrı bir değer kazanmıştır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi konusunu, hakkında titizlikle araştırmalar yapılması hususunda gerekli kılan ve önemsenmesini kaçınılmaz bir zorunluluk haline getiren, Türkiye'yi yakın tarihte etkileyen Suriyeli mülteciler olgusudur. Orta Doğu ülkelerini de etkileyen Arap baharı, Türkiye'nin sınır komşusu Suriye'yi de etkilemiş ve 2011 yılından itibaren yaşanmaya devam eden savaş sebebiyle Suriyeliler ülkelerinden ayrılmak durumunda kalmıştır (Gün, Yıldız ve Güvendik, 2017: 153). Suriye'yi terk eden insanlar Türkiye, Lübnan ve Suriye'ye komşu diğer ülkelere sığınmacı olarak göç etmek zorunda kalmışlardır. Suriyeli halkın yoğun olarak göç ettiği ülke ise Türkiye olmuştur. 24 Mayıs 2018 tarihi itibarı ile Suriye'den ülke dışına göç eden mülteci sayısı yaklaşık 5 milyon 600 bin kişidir. Bu sayının % 63,5'ini oluşturan 3 milyon 589 bin kişi ise Türkiye'ye göç etmiştir (UNHCR, 2018). Bu veriler savaş öncesi 20 milyon civarı olan Suriye nüfusunun yaklaşık % 20'nin günümüz itibarı ile Türkiye'de ikamet ettiğini göstermektedir. Türkiye'nin açık kapı politikası benimsemesi (TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu, 2012: 11) ve mültecilerin Türkiye'yi güvenli yer bilmelerinden kaynaklı Türkiye'ye sürekli bir hareket içinde olmaları Türkiye'deki Suriyelilerin sayısı ile alakalı verilerin sürekli bir şekilde güncellenmesine neden olmaktadır. Bugün Türkiye'nin pek çok ilinde Suriyeli göçmenler Türkiye vatandaşlarıyla yaşamaya başlamış, okulda, pazarda, iş yerinde farklı değişkenlerle etkileşim içerisine girmişlerdir. Bu etkileşimin olumlu ve olumsuz pek çok yönü o toplumun farklı katmanları ve bireyleri arasında sindirilmeye çalışılmaktadır (Kara, Yiğit ve Ağırman, 2016: 950). Sayısı Türkiye'de gitgide artan Suriyeli sığınmacıların dili, kültürü ve yaşam tarzı Türkiye toplumunununkinden farklıdır. Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de kalacağı süre boyunca

farklı bir yapıya sahip Türkiye toplumuyla beraber yaşayabilmesinin tek şartı uyum sağlamalarıdır. Uyum problemini anlayış ve hoşgörü temelinde çözecek olan ise dildir. Çünkü özelde insanlar genelde ise toplumlar arasındaki iletişimin tek anahtarı dildir. İnsanoğlu, sahip olduğu bu iletişim becerileri doğrultusunda yaşam evrenini ve toplumsal ilişkilerini belirlemekte ve onları canlı tutmaktadır. Bu yönüyle iletişim, insanoğlu için dış dünyayı yorumlayarak bireysel varlıklarının farkına varmalarına, bir biyolojik varlıklar yığını olmaktan kurtulup belli bir kültürün ve toplumun üyesi olmalarına (sosyalleşmelerine) ve içinde yaşamış oldukları toplumdaki ilişkilerini düzenlemelerine yardımcı olan vazgeçilmesi imkânsız bir yaşamsal zorunluluktur (Yalçın ve Şengül, 2007: 749-750). Bu bağlamda Suriyeli sığınmacıların Türkçeyi öğrenmeleri uyum sürecini hızlandıracak ve Suriyeli sığınmacıların bireysel ve sosyal sorunlarının önüne geçilebilecektir.

Suriyeli mültecilerin iltica ettiği ülkelerden Ürdün, Lübnan, Irak ve Mısır'da mültecilerin ana dilleri Arapça konuşulmaktayken Türkiye'de Türkçe konuşulmaktadır. Bu nedenle, mülteciler iltica ettikleri ülkeler içerisinde sadece Türkiye'de farklı bir dille karşılaştılar ve Türkçeyi çeşitli kurumlar aracılığıyla öğrenmeye başlamışlardır (Akkaya, 2013: 180). Suriyeli sığınmacıların Türkçe dil gereksinimlerini vakıf ve derneklere bağlı eğitim kurumları dışında Türkçe öğretim merkezleri ve Millî Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okulları ve geçici eğitim merkezlerinin verdikleri eğitimler ile karşılamaktadır. Türkiye Suriyelilerin okullaşmasına ve bununla beraber Türkçe öğrenmelerine ve Türkiye toplumu ile sosyalleşmesine ayrı bir önem vermektedir. Eylül 2017 itibari ile Türkiye'deki Suriyelilerin okullaşma oranı % 54 iken (Taştan ve Çelik, 2017: XI) 23 Mayıs 2018 tarihinde Millî Eğitim Bakanı İsmet Yılmaz yaptığı açıklamada Suriyelilerin okullaşma oranının % 63'e yaklaştığını belirtmiştir (Anadolu Ajansı, 2018). Suriyeli çocukların Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde asıl amaç dört temel dil becerisini geliştirmektir. Fakat Türkçeyi öğrenen diğer yabancılarda olduğu gibi Suriyeli sığınmacıların da dört temel dil becerisini sağlıklı bir şekilde öğrenmesinin temel şartı dil bilgisinin doğru bir zeminde verilmesidir. Dil, bir sistemler bütünüdür. Bu sistemde görevli pek çok unsur vardır. Bu unsurların bir araya geliş şeklini düzenleyen ve bunların bir sistem dâhilinde anlamlı birer birim hâline gelmesini sağlayan dil bilgisidir. Dil bilgisi, dildeki bu sistemliliği ortaya koymayı hedefleyen bir çalışma alanıdır (Erdem ve Çelik, 2011: 1032). Dil bilgisi, kısaca bir dili ses, şekil ve cümle yapıları bakımından inceleyip bunlarla ilgili kuralları tespit eden bir bilim dalı olarak tanımlanabilir. Dil bilgisi öğretimi dilin ses, şekil ve cümle yapılarını birtakım yöntemler kullanarak öğrencilere sezdirme ve bu yolla onların dili etkili, doğru ve düzgün kullanmalarını sağlamaya yönelik etkinlikler yapma sürecidir (Dolunay, 2010: 275). Okullarda verilen dil eğitiminin temel amacı ise, öğrencilerin buldukları sınıf seviyesinin kazanımlarına uygun olarak okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerini kazandırmak ve etkili bir şekilde kullanmalarını sağlamaktır (Göçer, 2015: 233). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi bağlamında öğrencilerin, Avrupa Ortak Çerçeve Programı kapsamında belirlenen seviyelerin kazanımlarına uygun olarak dört temel dil becerisini kazanmalarını sağlamak dil bilgisi öğretiminin amacıdır. Anlama ve anlatma becerilerinin "dil bilgisi" dışında zihinsel süreçler gibi farklı süreçlerle de ilgili olması, onların dil bilgisinden bağımsız olduğunu göstermez. Dil becerileriyle ilişkisinde dil bilgisinin asıl işlevlerinden biri, zihinde oluşturulan tasarıların doğru bir şekilde ifadelendirilmesidir. Bunun için de dil bilgisinin alanına giren, sözcüklerin söz diziminde doğru yerde ve anlamda kullanılması, eklerin uygun biçimde kullanılması vb. etkinliklerin gerçekleştirilmesi gerekir (Aytaş ve Çeçen, 2010: 87). Dil becerilerinin etkin kullanılmasında dil bilgisi kurallarına hâkimiyetin önemi büyüktür. Bireyin dil bilgisi alanına hâkim olması sadece dilin kuralları bilgisine sahip olması demek değil, aynı zamanda dilin imkân ve sınırlarının da farkına varabilme anlamına da gelmektedir. Bir başka ifadeyle, anlama ve anlatma becerilerini etkin ve işlevsel bir şekilde kullanabilmek, dilin kurallarını özümsemeye, temel yapılarının işlevlerini içselleştirmeye ve sahip olduğu imkânlarını en üst seviyede kullanabilme yeterliğine bağlıdır (Göçer, 2015: 235). Dil bilgisi öğretimi Türkçenin anlama ve

anlatma dil becerilerinin yanında, bu alanları destekleyici, açıklayıcı ve örgütleyici öğretim etkinlikleridir. Bu bakımdan ele alındığında dil bilgisi, Türkçenin okuma, dinleme, yazma ve konuşma dil becerilerini tamamlayıcı bir işleve sahiptir (Ünal ve Şahinci, 2011: 1851). Dil bilgisi öğretiminin amacı; dilin kurallarını öğretmek değil, sahip olunan dili dil becerilerinin geliştirilmesinde dayanak olmasını sağlamaktır. Dil becerilerinden bağımsız dil bilgisi öğretimi, ezbere yönlendireceğinden istenilen sonuca ulaştırmayacaktır (Erdem ve Çelik, 2011: 1033). Ayrıca temel dil becerilerinin de dil bilgisi kurallarına uygun olması zorunluluğu, dil bilgisi öğretimi merkezî bir konuma yerleştirmektedir (Aytaş ve Çeçen, 2010: 78). Başarılı bir dil bilgisi öğretimi, dört temel dil becerisinin kazandırılmasına, kullandığımız dile ilişkin yanlışların azaltılmasına, zihnin gelişmesine, iyi bir iletişim kurmaya, dile ilişkin öz güvenin ve hoşgörünün kazanılmasına, bir yabancı dilin daha rahat öğrenilmesine yardımcı olmaktadır (Barın ve Demir, 2008: 4).

Dil bilgisinin öğretimi ana dilde Türkçe öğrenen ve yabancı dilde Türkçe öğrenen hedef kitleye göre değişiklik göstermektedir. Hedef kitleye göre dil öğretim amaçları, yaklaşım ve yöntemleri değişecektir. Bunun sebebi dili, ana dili olarak öğrenenler önce dili sonra kurallarını fark etmekteyken yabancı dil olarak öğrenenler kurallara göre öğrenmektedir. Kuralları bilmeyen bir yabancı öğrencinin anlatmak istediklerini oluşturması ya da anlatılanları anlamlandırması zor olacaktır (Göçen ve Okur, 2013: 336). İnsan ana dilini öğrenirken dil bilgisine ihtiyaç duymaz. Uzun bir zaman içinde ezber, tekrar ve benzetme yoluyla dil öğrenilir. Yabancılar Türkçe öğretmek için ise, dil bilgisine ihtiyaç vardır. Çünkü öğrenciler ana dilleri dışında bir dil öğrenmektedirler. Ve öğrendikleri dili kendi ana dilleriyle devamlı karşılaştırmaktadır (Barın, 1994: 54). Yabancılar Türkçe öğretiminde dil bilgisi kurallarının belirli kurallar içerisinde bir bağlam içerisinde verilmesinin oldukça yararları olduğu söylenebilir. Dil öğretimindeki amaç öğrencilere verilmek istenen mesajın doğru olarak aktarılmasıdır (Tunçel, 2014: 398). Fakat bu kurallar öğretilirken kuralların doğrudan verilmesi öğretimi hem sıkıcı hale getirecek hem de öğretim modern dil öğretim yöntemlerinden uzaklaşacaktır. Öğrenciye bağlam içerisinde dilin kullanımı gösterebilmek ve öğrencinin kuralı sezebilmesini sağlamak önemlidir. Bağlam içinde kuralları sezen öğrenciye, öğretmen tarafından verilen benzer örnekler öğrencinin kurallara ulaşması sağlayacaktır (Göçen ve Okur, 2013: 337). Suriyeli Arap öğrencilere Türkçe dil bilgisi öğretiminde öğrenci merkeze alınmalı ve öğrenciye görelilik ilkesi ve öğrenci motivasyonu önemsenmeli. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde dil bilgisi konularının doğru, eğlenceli ve amaca uygun etkinliklerle verilmesi önemlidir. Her öğrencinin anlama, konuşma ve yazma yeteneği farklı olduğu gibi algılama, anlatma ve öğrenme yeteneği de farklıdır (Doğan, 2012: 35).

Çalışmanın Amacı

Çalışmanın amacı, Suriyeli Arap öğrencilere Türkçe dil bilgisi eğitimi sürecini, Türkçe öğretim merkezlerinde görevli öğretim elemanların görüşlerinden hareketle incelemektir. Bu amaç doğrultusunda Türkçe öğretim merkezlerinde görevli öğretim elemanlarının Suriyeli Arap öğrencilere Türkçe dil bilgisi öğretimi ile ilgili görüşleri üzerinde durulmuştur.

YÖNTEM

Yapısal anlamda nitel olan bu çalışmada Türkçe öğretim merkezlerinde yabancılar Türkçe eğitimi veren öğretim görevlilerinin Suriyeli Arap öğrencilere dil bilgisi öğretimine ilişkin görüşleri değerlendirilmiş ve dokümanlara ulaşma noktasında tarama yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda, gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 39). Tarama araştırmaları, bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri,

yetenek, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği, genellikle diğer araştırmalara göre daha büyük örneklemeler üzerinde yapılan araştırmalardır (Büyüköztürk vd. 2008: 177). Araştırmada verilerin toplaması için görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesi ise içerik analizi yöntemi ile yapılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Erciyes Üniversitesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi ve Siirt Üniversitesi Türkçe öğretim merkezlerinde görev yapan 10 öğretim elemanından oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanan görüşme formu ile elde edilmiştir. Görüşme formları uzman görüşleri doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada verilerin toplanması için Türkçe öğretim merkezlerinde görev yapan öğretim elemanlarının yarı yapılandırılmış altı soruya cevap vermeleri istenmiştir. Elde edilen veriler incelenerek kodlar ve temalar belirlenmiştir. Raporlaştırma işleminde öğretim elemanları tarafından belirtilen görüşlerden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Öğretim elemanlarının her birine “K” ismi verilmiş ve öğretim elemanları “K1, K2, K3, K4...” şeklinde sıralanmıştır.

BULGULAR

Öğretim elemanlarının “Suriyeli Arap öğrencilere Türkçe dil bilgisi öğretimi hakkında genel olarak neler düşünüyorsunuz? Lütfen açıklayınız.” sorusuna verdikleri yanıtlardan alıntılar, kategori ve sıklıkları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Görüşmeye Katılan Öğretim Elemanlarının Suriyeli Arap Öğrencilere Türkçe Dil Bilgisi Öğretimine Dair Genel Düşüncelerine İlişkin Bulgular

Kategori	f	%	Örnek Cümleler
Birçok Sorun Bulunması	6	60	<i>Bu konuda programdan ders kitabına, öğretim elemanlarından uygun kaynak kullanımına varıncaya kadar birçok sorun bulunduğunu ve bunları çözümlenmeye yönelik bilimsel araştırmalara ihtiyaç duyulduğunu düşünüyorum. (K-1)</i>
Öğretiminin Zor Olması	3	30	<i>Suriyeli Araplar alfabe farkından kaynaklanan sorunlar nedeniyle ve gramatik olarak farklı yapılanma nedeniyle öğretimin zor olduğunu düşünüyorum. (K-3)</i>
Suriyeli Arap Öğrencilere Türkçe Dil Bilgisi Öğretiminin Son Yıllarda Önem Kazanması	1	10	<i>Suriyeli Arap öğrencilere dil bilgisi öğretimi son yıllarda daha da önem kazanmıştır. Türkiye’nin birçok yerinde yoğunlukla Suriyeli öğrenci Türkçe öğrenmeye çalışmaktadır. (K-1)</i>
Karşılaştırmalı Yöntemlerin Öğretimi Geliştirecek Olması	1	10	<i>Arapça farklı bir dil ailesinden olmasına rağmen mukayeseli dil bilgisi verildiğinde daha kalıcı ve etkili olduğu görülecek. (K-8)</i>

Tablo 1'e göre öğretim elemanları genel olarak Suriyeli Arap öğrencilere Türkçe öğretiminde sorunlar olduğunu düşünmektedir. Bu sorunların öğretime engel olduğu frekans değerinden anlaşılmaktadır. Ayrıca, Suriyeli Arap öğrencilere Türkçe öğretimin zor olduğunu belirtilmektedir. Öğretim elemanlarına göre Suriyeli Arap öğrencilere Türkçe öğretimi konusu son yıllarda önem kazanmıştır. Karşılaştırmalı dil bilgisi yöntemlerinin kullanılmasının Suriyeli Araplara Türkçe öğretimini geliştireceği de düşünceler arasındadır.

Öğretim elemanlarının "Suriyeli Arap öğrencilere Türkçe dil bilgisi öğretirken karşılaştığımız sorunlar nelerdir? Lütfen açıklayınız." sorusuna verdikleri yanıtlardan alıntılar, kategori ve sıklıkları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Görüşmeye Katılan Öğretim Elemanlarının Suriyeli Arap Öğrencilere Türkçe Dil Bilgisi Öğretirken Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular

Kategori	f	%	Örnek Cümleler
Motivasyon Düşüklüğü Olması	3	16,6	<i>Suriyeli Arap öğrenciler, ülkelerinden zorunlu olarak göç eden bir kitleyi temsil ettiğinden dil öğrenme süreçlerindeki motivasyon durumları Türkiye'ye gelen diğer yabancı öğrencilerden farklılaşmaktadır. Bu durum dilin, diğer beceri alanlarına yansıdığı gibi dil bilgisi öğretim sürecine de yansımakta ve ayrı dil yapısına sahip olmalarını da eklersek öğretim elemanlarını oldukça uğraştırıcı bir öğretim sürece sokmaktadır. (K-10)</i>
Alfabe Farklılığının Bulunması	2	11,1	<i>Suriyeli Arap öğrencilere dil bilgisi öğretirken karşılaşılan sorunların başında alfabe farkları yer almaktadır. Alfabe farkları Türkçe ve Arapça dil bilgisi kurallarının birbirinden büyük oranda farklı olmasına neden olmaktadır. Bu farklıklarda Arap öğrencilerin Türkçe dil bilgisi kurallarını öğrenmesini zorlaştırmaktadır. (K-1)</i>
Arapça ve Türkçenin Farklı Dil Yapılarına Sahip Olmasından Kaynaklı Sorunlar Yaşanması	2	11,1	<i>Dil yapısı farklılığından ötürü dil bilgisi ve yazma becerilerinde zorluklarla karşılaşıyorum. (K-10)</i>
Telaffuzdan Kaynaklı Sorunlar Yaşanması	2	11,1	<i>Özellikle "ses bilgisi" öğretiminde telaffuzdan kaynaklanan problemlerle karşılaşıyorum. (K-6)</i>
Türkçe Dil Bilgisinin Arapça Karşılığının Düşünülmesi	2	11,1	<i>Arap öğrencilerin en büyük problemi dilbilgisinin kendi dillerindeki karşılıklarını öğrenmek istemeleridir. (K-4)</i>
Kitaplarda Problemler Bulunması	1	5,5	<i>Araplara Türkçe öğretiminde kullanılan kitaplarda; Türkçe dil bilgisi kurallarını öğrenciye görelilik, somuttan soyuta, kolaydan zora gibi öğretim ilkelerine yeterince uygun vermemesi bence bir sorun olarak görülmelidir. (K-1)</i>

Öğretim Elemanlarının Yeterli Donanımına Sahip Olmaması	1	5,5	<i>Araplara Türkçe öğretimine yönelik yeterince bilimsel araştırma yapılmamış olması, uygun derslik ve materyal kullanımı konusunda sorunlar bulunması, öğretim elemanlarının bu konuda yeterli donanımına sahip olmaması da diğer sorunlar arasında sayılabilir. (K-1)</i>
Türkçe ve Arapça Gramerin Aynı Görülmesi	1	5,5	<i>Türkçe grameri ile Arapça gramerini bir tutmaları gramer öğretimini zorlaştırıyor. (K-5)</i>
Türkçe Karakterlerin Yanlış Kullanılması	1	5,5	<i>Özellikle yazarken Türkçe karakterleri yanlış kullanıyorlar. (K-9)</i>
Akran Yardımı Alınması	1	5,5	<i>Grameri öğretmenden dinleyerek kendi sınıfından anlayan başka arkadaşından tercüme isteme şeklinde öğrenmeye çalıştıkları için Arap öğrenciye dilbilgisi öğretimi problemidir. (K-7)</i>
Disiplin Problemi Olması	1	5,5	<i>Suriyeli Arap öğrencilerde genel olarak disiplin problemi olduğunu düşünüyorum. Türkçenin ciddiyetini ve önemini tam olarak bilmiyorlar. Türkçe kolay nasıl olsa, öğreniriz diye düşünüyorlar. Kendi aralarında Arapça konuşuyorlar. Pratik olmadığı için Türkçeyi geç öğreniyorlar. (K-5)</i>
Öğrencilerin Pratik Yapmaması	1	5,5	<i>Kültürel yapının verdiği rahatlıkla gramer (dil bilgisi) öğretiminde pratik yapmamaları nedeniyle öğretimin süresi uzamaktadır. (K-6)</i>

Tablo 2'e göre öğretim elemanları Suriyeli Arap öğrencilerin Türkçe dil bilgisi konusunda motivasyonlarının düşük olduğunu belirtmektedirler. Türkçe ve Arapçanın farklı alfabelere ve farklı dil yapılarına sahip olmasının Suriyeli Arap öğrencilere Türkçe dil bilgisi öğretiminde sorunlar doğurduğunu görüşünü ortaya çıkarmaktadır. Telaffuz kaynaklı sorunlarla karşılaştıklarını dile getiren öğretim elemanları Arap öğrencilerin dil bilgisinin kendi dillerindeki karşılıklarını öğrenmek istemelerini sorun olarak görmektedir. Arap öğrencilere Türkçe öğretimindeki kullanılan kitaplarda, derslik ve materyal kullanımında sorunlar bulunmasının, öğretim elemanlarının yeterli donanımına sahip olmamasının ve konu hakkında yeterli çalışma yapılmamasının öğretimi güçleştirdiği düşünülmektedir. Ayrıca Suriyeli Arap öğrencilerin Türkçe ve Arapça grameri aynı görmeleri ve Türkçe karakterleri yanlış kullanmaları sorun olarak görülmektedir. Öğrencilerin akran yardımı almasının sorun olarak görüldüğü ve öğrencilerin pratik yapmamasından dolayı öğretim süresinin uzadığı da öğretim elemanlarının görüşleri arasındadır.

Öğretim elemanlarının "Suriyeli Arap öğrencilere Türkçe dil bilgisi öğretiminde karşılaştığınız sorunların çözümü için ne tür çalışmalar yapıyorsunuz? Lütfen açıklayınız." sorusuna verdikleri yanıtlardan alıntılar, kategori ve sıklıkları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Görüşmeye Katılan Öğretim Elemanlarının Suriyeli Arap Öğrencilere Türkçe Dil Bilgisi Öğretirken Karşılaştıkları Sorunların Çözümü İçin Yaptıkları Çalışmalara İlişkin Bulgular

Kategori	f	%	Örnek Cümleler
----------	---	---	----------------

Alıştırmalar Yapılması	5	20,8	<i>Bol alıştırma yapıyoruz. (K-8)</i>
Ev Ödevi Verilmesi	4	16,6	<i>Öğrenciye konunun ardından ödev veriyoruz. Böylece anlattığımız şeyin tekrarını sağlamış oluyoruz. (K-4)</i>
Ders Dışı Aktivitelere Yer Verilmesi	2	8,3	<i>Çözüm için ders saatleri dışında bir araya gelip öğretim yapıyoruz. Bunu özellikle sınıf dışında kendilerini rahat hissedecekleri bir yerde yapıyorum. Tabelalardaki büyük harf küçük harf hususları bile bu şekilde çözüme kavuşturuluyor. (K-10)</i>
Öğrencinin Motive Edilmesi	2	8,3	<i>Öğrencilerin özellikle dil bilgisinin Arapça halini değil de Türkçe şeklini anlamalarına çaba gösteriyoruz. Söz gelimi ekler konusunda bükümlü bir dil olan Arapça eklemeli bir dil olan Türkçeden daha zordur. Onlara bunun kolay olduğunu söyleyip motive etmek yararlı oluyor. (K-7)</i>
Materyallerden Yararlanılması	1	4,1	<i>Öğrencilerin Türkçe dil bilgisi kurallarını daha rahat anlayabilmeleri için etkin materyallerden yararlanıyorum. (K-1)</i>
Çoklu Zekâ Alanlarına Hitap Edecek Etkinliklerden Yararlanılması	1	4,1	<i>Öğrencilerin Türkçe dil bilgisi kurallarını daha rahat anlayabilmeleri için onların çoklu zekâ alanlarına daha çok hitap edebilecek çeşitli etkinlerden yararlanmaya çalışıyorum. (K-1)</i>
Türkçe Kitaplar Okutulması	1	4,1	<i>Türkçe okuma kitapları veriyorum. (K-2)</i>
Türkçe Filmler İzletilmesi	1	4,1	<i>Türkçe filmler izlemelerini öneriyorum. (K-2)</i>
Bilimsel Çalışmaların Takip Edilmesi	1	4,1	<i>Konuyla ilgili yeni bilimsel çalışmaları güncel bir şekilde takip ediyorum. Bu çalışmalardaki çözüm önerilerinden yararlanıyorum. (K-1)</i>
Sesletim Çalışmaları Yapılması	1	4,1	<i>Sesletim ve telaffuz çalıştırıyorum. (K-3)</i>
Arap Öğrencilerin Türk Öğrencilerle Eşleştirilip Türkçe Kullanmalarının Sağlanması	1	4,1	<i>Öğrencilerimizi Türk öğrencilerle eşleştirip grameri kullanmasını sağlıyoruz. (K-4)</i>
Ek Dersler Yapılması	1	4,1	<i>Fazla pratik, fazla ders, fazla ödev. (K-5)</i>
Derse Aktif Katılımın Sağlanması	1	4,1	<i>Öğrenci derste aktif olmalı, aktif tutulmalı. (K-6)</i>
Uzaktan Eğitim Yoluyla Öğrencinin Takibinin Sağlanması	1	4,1	<i>Uzaktan eğitim yoluyla öğrenci takibi sağlanmalı. (K-6)</i>

Arapça ve Türkçenin Karşılaştırılması	1	4,1	<i>İki dil arasında mukayese yaparak farklı yanlarının kavratılmasını sağlıyoruz. (K-8)</i>
--	---	-----	---

Tablo 3'e göre öğretim elemanları genel olarak alıştırmalar ve ödevlerle dil bilgisi öğretiminde karşılaştıkları sorunları giderdiklerini belirtmişlerdir. Öğretim elemanları, ders dışı aktivitelerin yapılması ve öğrencilerin motive edilmesiyle de sorunları çözmeye çalışmaktadırlar. Türkçe filmler ve kitaplar gibi materyallerin etkin kullanılmasının, çoklu zekâ alanlarına hitap edecek etkinliklerin, sesletim çalışmaları ve konuya ek derslerin yapılmasının, derse aktif katılımın ve Arap öğrencilerin Türkçe bilen öğrencilerle eşleştirilip pratik yapmalarının sağlanmasının ve uzaktan eğitim yoluyla öğrencilerin takip edilmesinin sorunların çözümü için yarar sağlayacağı görüşler arasındadır. Ayrıca öğretim elemanlarının dil bilgisi öğretiminde Türkçe ve Arapçayı karşılaştırması ve konuyla alakalı bilimsel çalışmaları takip etmesinin yarar sağlayacağı da düşünülmektedir.

Öğretim elemanlarının "Suriyeli Arap öğrencilerin Türkçe dil bilgisi öğretiminde kullandığınız yöntem ve teknikler nelerdir? Lütfen açıklayınız." sorusuna verdikleri yanıtlardan alıntılar, kategori ve sıklıkları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Görüşmeye Katılan Öğretim Elemanlarının Suriyeli Arap Öğrencilere Türkçe Dil Bilgisi Öğretirken Kullandığı Yöntem ve Tekniklere İlişkin Bulgular

Kategori	f	%	Örnek Cümleler
Seçmeci Yönteminin Kullanılması	3	12,5	<i>Eklektik yöntem (seçmeci) ve bilişsel yaklaşım. (K-3)</i>
Konuşma ve Yazma Etkinlikleri Yapılması	3	12,5	<i>Pratik konuşma ve yazma etkinlikleri vb. (K-4)</i>
İnternette Yararlanılması	2	8,3	<i>İnternette yer alan bazı kaynaklar aracılığıyla dil bilgisiyle ilgili temel bilgileri öğrencilerin oyun havasında öğrenmelerini sağlamaya çalışıyorum. (K-1)</i>
Tümevarım Yönteminin Kullanılması	2	8,3	<i>Onlarla tümevarım yoluyla öğretim yapmanın daha etkili olduğunu deneyimledim. Onlara kurallardan bahsetmek ve sonra örnek etkinlikler yapmanın pek bir faydasını göremedim. Bunun için bol bol örnek durumlarla karşılaştırıp sonuca varmalarını isteyerek öğretim yapınca etkili sonuçlar elde ettim. Bu süreçte Bruner'in Buluş Yoluna Öğretim Stratejilerini kullandım. (K-10)</i>
Eğitsel Oyunlardan Yararlanılması	1	4,16	<i>Suriyeli Araçlara Türkçe dil bilgisi öğretiminde özellikle öğrencilerin konuları daha iyi anlamalarını sağlayacak eğitsel oyunlardan yararlanıyorum. (K-1)</i>
Tartışma Yönteminin Kullanılması	1	4,16	<i>Öğretilecek dil bilgisi konusu ve öğrencilerin seviyelerini dikkate alarak tartışma yönteminden yararlanıyorum. (K-1)</i>
Gösterip Yaptırma Yönteminin Kullanılması	1	4,16	<i>Gösterip yaptırma yönteminden yararlanıyorum. (K-1)</i>

Problem Çözme Yönteminin Kullanılması	1	4,16	<i>Problem çözme yönteminden yararlanıyorum. (K-1)</i>
Örnek Olay İncelemesi Yönteminin Kullanılması	1	4,16	<i>Örnek olay incelemesi yönteminden yararlanıyorum. (K-1)</i>
Tümdengelim Yönteminin Kullanılması	1	4,16	<i>Tümdengelim yöntemini kullanıyorum. (K-2)</i>
Dramatizasyon Yönteminin Kullanılması	1	4,16	<i>Dramatizasyon yöntemini kullanıyorum. (K-2)</i>
Bilişsel Yaklaşımdan Yararlanılması	1	4,16	<i>Bilişsel yaklaşımdan yararlanıyorum. (K-3)</i>
Diyalog Çalışmaları Yapılması	1	4,16	<i>Diyalog çalışmaları yapıyorum. (K-6)</i>
Dikte Çalışmaları Yapılması	1	4,16	<i>Dikte çalışmaları yapıyorum. (K-6)</i>
Soru-Cevap Yönteminin Kullanılması	1	4,16	<i>Soru- cevap yönteminden yararlanıyorum. (K-8)</i>
Karşılaştırma Yapılması	1	4,16	<i>Karşılaştırma yönteminden yararlanıyorum. (K-8)</i>
Ders Kitabı Dışında Materyallerden Yararlanılması	1	4,16	<i>Ders kitabının dışında fotokopi ile çalışma kâğıtları vererek ve internetten görüntülü anlatarak görsel ve işitsel eğitime ağırlık vermekteyiz. (K-9)</i>
Öğrencilerin Ana Diline Başvurulması	1	4,16	<i>Ben biraz Arap gramerini de bildiğim için özellikle zorlandığım yerde Arapça halini veya ona yakın olan durumu örnek verip anlatıyorum. (K-7)</i>

Tablo 4'e göre öğretim elemanlarının dil bilgisi öğretiminde genel olarak seçmeci yöntem ve tümevarım yöntemini kullanmakta, konuşma-yazma etkinliklerine yer vermekte ve teknoloji tabanlı eğitimi desteklemek adına internetten yararlanmaktadırlar. Öğretim elemanları, öğrencileri aktif kılabilmek için derslerinde eğitsel oyunlara, diyalog çalışmalarına yer vermekte ve dramatizasyon, gösterip yaptırma, tartışma ve soru-cevap yöntemleri kullanmaktadırlar. Ayrıca problem çözme, tümdengelim ve örnek olay incelemesi gibi yöntemleri kullandıklarını ve dikte çalışmaları yaptıklarını belirtmişlerdir.

Öğretim elemanlarının "Suriyeli Arap öğrencilere Türkçe dil bilgisi öğretimini somutlaştırmak için kullandığınız araç ve gereçler nelerdir? Lütfen açıklayınız." sorusuna verdikleri yanıtlardan alıntılar, kategori ve sıklıkları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Görüşmeye Katılan Öğretim Elemanlarının Suriyeli Arap Öğrencilere Türkçe Dil Bilgisi Öğretimini Somutlaştırmak İçin Kullandığı Araç ve Gereçlere İlişkin Bulgular

Kategori	f	%	Örnek Cümleler
Bilgisayar ve İnternet Ortamındaki Kaynaklardan Yararlanılması	5	17,8	<i>Projektör, bilgisayar, internet uygulamaları (facebook, whatsapp...), önceden hazırlanmış dil öğretim materyalleri. (K-6)</i>

Görsel Materyallerden Yararlanılması	4	14,2	<i>Dil bilgisi gramer konularını tablo ve resimlerle sınıflara astık. Öğrencinin göz önünde olduğu için daha etkili oluyor. (K-5)</i>
Cep Telefonu Uygulamalarından Yararlanılması	3	10,7	<i>Cep telefonuyla wats up aracılığıyla yazıyoruz. Yanlış yazımlar hakkında anında dönüt verebiliyorum. (K-10)</i>
Projeksiyondan Yararlanılması	3	10,7	<i>Projeksiyondan yararlanıyorum.(K-10)</i>
Tablolardan Yararlanılması	2	7,1	<i>Tablo ve resimlerle çocuğun aklında gramerlerin anlamlanmasını sağlamaya çalışıyoruz. (K-4)</i>
Ders Kitaplardan Yararlanılması	2	7,1	<i>Ders kitaplarından yararlanıyorum. (K-2)</i>
Dinleme Materyallerinden Yararlanılması	2	7,1	<i>Dinleme cd'leri, projeksiyon, yardımcı (aktivite) kitaplar, radyo-gazete, whatsapp programı, bloglar, facebook (telefon ve internet uygulamaları). (K-3)</i>
Gazete ve Dergilerden Yararlanılması	2	7,1	<i>Ders kitabı, dinleme parçaları, gazete-dergi, görsel kaynaklar, videolar, günlük yaşamdan kesitler. (K-2)</i>
Sunumlardan Yararlanılması	1	3,5	<i>Suriyeli Araplara Türkçe dil bilgisi öğretimini somutlaştırmak için öğrencilerin ilgisini çekebilecek sunumlardan yararlanıyorum. (K-1)</i>
TV Programlarından Yararlanılması	1	3,5	<i>Öğrencilere Türkçe öğretmeye yönelik hazırlanana bazı TV programlarından, internet ortamında öğrencilerin dil bilgisi alıştırmaları yapabilecekleri bazı kaynaklardan da yararlanıyorum. (K-1)</i>
Videolardan Yararlanılması	1	3,5	<i>Ders kitabı, dinleme parçaları, gazete-dergi, görsel kaynaklar, videolar, günlük yaşamdan kesitler. (K-2)</i>
Radyodan Yararlanılması	1	3,5	<i>Dinleme cd leri, projeksiyon, yardımcı (aktivite) kitaplar, radyo-gazete, whatsapp programı, bloglar, facebook (telefon ve internet uygulamaları). (K-3)</i>
Anlatımı Somutlaştırmak İçin Deneysel Yöntemlere Başvurulması	1	3,5	<i>Mesela "göz" kelimesine eklenen yapım ekinin farklı bir isim oluşturduğunu, yani başka bir anlam ve kelime oluşturduğunu göstermek için derse bir gözlük getirilebilir. (K-7)</i>

Tablo 5'e göre öğretim elemanları dil bilgisini somutlaştırmak için genel olarak bilgisayar ve internet tabanlı teknolojilerden ve görsel materyallerden yararlanmaktadır. Anında düzeltmeler ve iletişimin devamlılığı için cep telefonu uygulamamalarından yararlandıklarını belirten öğretim görevlileri projeksiyon aletini de kullanmaktadır. Tablolardan, kitaplardan, dinleme materyallerinden ve gazete-dergilerden yararlandığı görüşler arasındadır. Ayrıca sunumlardan, tv programlarından, videolardan ve radyodan yararlandığı da belirtilmiştir. İlgi çekici bir ders için yaratıcı anlatımların da yapılabileceği ifade edilmiştir.

Öğretim elemanlarının “Suriyeli Arap öğrencilerin Türkçe dil bilgisi öğrenirken en çok zorlandıkları konular nelerdir? Lütfen açıklayınız.” sorusuna verdikleri yanıtlardan alıntılar, kategori ve sıklıkları Tablo 6’te verilmiştir.

Tablo 6. Öğretim Elemanlarının Suriyeli Arap Öğrencilerin Türkçe Dil Bilgisi Öğrenirken En Çok Zorlandığı Konulara Yönelik Düşüncelerine İlişkin Bulgular

Kategori	f	%	Örnek Cümleler
Eklerin Öğrenimi	7	31,8	<i>Suriyeli Arap öğrenciler özellikler eklerin öğrenimi konusunda zorlanmaktadır. Bunun en önemli sebeplerinden biri Türkçede kelime türetme yolları ile Arapçadaki yolların birbirinden farklı olmasıdır. Öğrenciler, Türkçe bir sözcüğe gelen eklerin yapısını, görevini ve kullanım amaçlarını öğrenmekte büyük zorluklara yaşamaktadır. (K-1)</i>
Sesli Harflerin Kullanımı	5	22,7	<i>Türk soylu yabancı öğrencilerle kıyaslandığında sesli harfleri yazım sürecinde kullanmakta ve ünsüz değişmelerini kavramakta zorlandıklarını gözlemledim. (K-10)</i>
Ses Bilgisi Öğrenimi	2	9	<i>En çok ses bilgisi kısmında ve söz diziminde zorlanıyorlar. Çünkü Türkçenin söz dizimi ile Arapçanın söz dizimi çok farklı. (K-6)</i>
Sesli ve Sessiz Uyumu	1	4,5	<i>Öğrencilerin zorlandıkları diğer bir konu ise sesli ve sessiz uyumlarıdır. Öğrencilerin bu konuda zorlanmalarında da Türkçe ve Arapçanın alfabe farklılığı yanında, farklı dil ailelerinde yer almaları büyük bir etkiye sahiptir. (K-1)</i>
Fiilimsilerin Öğrenimi	1	4,5	<i>Fiilimsilerin öğretimi konusunda zorlanıyorum. (K-2)</i>
Birleşik Zamanların Öğrenimi	1	4,5	<i>Birleşik zamanların öğretiminde zorlanıyorum. (K-2)</i>
Tamlama Kurulumu Öğrenimi	1	4,5	<i>Tamlama kurulumu öğretiminde zorlanıyorum. (K-3)</i>
Söz Dizimi Öğrenimi	1	4,5	<i>En çok ses bilgisi kısmında ve söz diziminde zorlanıyorlar. Çünkü Türkçenin söz dizimi ile Arapçanın söz dizimi çok farklı. (K-6)</i>
Fiillerin Öğrenimi	1	4,5	<i>Fiillerin öğretiminde zorlanıyorum (özellikle -mak, -mek eki nedir? Diye soruyorlar). (K-7)</i>
Zamanların Öğrenimi	1	4,5	<i>Zamanlar konusunda zorlanıyorum. (K-7)</i>
Yazma Konusu	1	4,5	<i>Arap öğrencilerin özellikle zorlandıkları dil beceri alanı ise yazmadır. Yazma sürecinde B1 seviyesine gelen öğrencilerde bile büyük ve küçük harf ile</i>

yazmayı kavrayamadıklarını gözlemliyorum. (K-10)

Tablo 6'e göre Suriyeli Arap öğrencilerin Türkçe dil bilgisi öğrenirken en çok zorlandığı konu ekler konusudur. Sonrasında sırasıyla sesli harflerin kullanımı ve ses bilgisi en çok zorlanılan konular olarak görülmektedir. Sesli ve sessiz harf uyumu, filler, fiilimsiler, zamanlar, birleşik zamanlar, tamlama kurulumu, söz dizimi öğrenimi ve genel olarak yazma konusu öğrencilerin zorlandıkları diğer konulardır.

SONUÇ

Bu çalışmada; öğretim elemanlarının Suriyeli Arap öğrencilere dil bilgisi öğretimi konusundaki genel düşünceleri, öğretim elemanlarının Suriyeli Arap öğrencilere dil bilgisini öğretirken karşılaştıkları sorunlar ve sorunların çözümü için yaptıkları çalışmalar, dil bilgisi öğretiminde uyguladıkları yöntem-teknikler, dil bilgisini somutlaştırmak için kullandıkları araç ve gereçler ve Suriyeli Arap öğrencilerin dil bilgisi öğrenirken en çok zorlandıkları konular üzerinde durulmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlar şöyle sıralanabilir:

Öğretim elemanları Suriyeli Arap öğrencilere Türkçe öğretiminin zor olduğunu ve konunun son yıllarda önem kazanmasına rağmen birçok sorunun mevcut olduğunu belirtmektedir. Elde edilen bulgulardan görülmektedir ki bu sorunlar genel olarak eğitmenden, programdan, öğrenciden ve dil öğrenim sürecinin doğal yapısından kaynaklanmaktadır. Türkçe ve Arapça arasındaki alfabe farklılığı ve iki dilin farklı dil ailelerine mensup olmasından kaynaklı yapısal farklılıklar doğal olarak öğretimi zorlaştırmakta ve süreç içerisinde öğretim elemanlarının karşısına sorun olarak çıkmaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi konusunda genel olarak karşılaşılan derslik ve materyal konusundaki sıkıntılar burada da görülmektedir. Öğretim elemanlarına göre Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine uygun hazırlanmış derslikler bulunmamakta ve kullanılan ders kitaplarının öğretime uygunluğuna ve ders kitaplarında öğrenciye görelilik, somut-soyut, yakınlık-uzaklık vb. ilkelere yeterince önem verilmemektedir. Öncelik-sonralık, büyüklük-küçüklük, bütün-parça, yakınlık-uzaklık, bağımlılık-bağımsızlık... Bunlar konu sıralamasında belirleyici olabilecek ilkelere bazılarının. Meselâ bir dil bilgisi öğretim programında sıfat ve zamir konusu, ismin önüne geçemez. Çünkü sıfat ve zamirin varlığı isme bağlıdır. Zarf konusu fiilin önüne geçemez. Çünkü zarfın varlığı da fiile bağlıdır (Karahan, 2009: 26). Konuların bu ilişkilere göre düzenlenmemesi halinde öğretim zorlaşmaktadır. Suriyeli Arap öğrencilere Türkçe öğretimi konusunda yeteri kadar araştırma yapılamamış olması öğretimin kalitesini etkilemektedir. Öğretim elemanlarının da Suriyeli Arap öğrencilere Türkçe öğretimi konusunda yeterli donanıma sahip olmaması bir başka sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretim elemanının gerekli bilgiye ve tecrübeye sahip olma durumu ile öğretimin kalitesi doğru orantılıdır. Deneyimli ve iyi bir eğitim görmüş okutman derste olumlu bir öğretim ortamının yaratılmasını, birçok öğretim etkinliklerinin tasarlayıp başarıyla uygulanmasını, öğretim araç gereçlerinin etkili bir biçimde kullanılmasını sağlar (Açık, 2008: 5).

Öğretim sürecinde Suriyeli Arap öğrencilerden kaynaklanan bazı problemler bulunduğu öğretim elemanlarınca düşünülmektedir. Suriyeli Arap öğrencilerin motivasyonlarının düşük olması, öğrencilerin yeteri kadar pratik yapmaması, dil öğrenimi konusunda yeterli bilince ve disipline sahip olamaması ve sıkça yapılan telaffuz hataları gibi sorunlar öğretimi güçleştirme ve buna bağlı olarak öğretim süreci de uzamaktadır. Öğretim elemanları Suriyeli Arap öğrencilere Türkçe öğretimi konusunda karşılaşılan sorunların çözümüne dair en çok sınıf içi alıştırmalara ve ev ödevlerine başvurmaktadır. Günümüz öğretmenin, öğretim programının gerektirdiği bütün bilgileri ders saatleri içerisinde öğretmesi imkânsızdır. Ev ödevleri program içeriğinin daha iyi bir şekilde öğrenilmesine olanak veren bir tekniktir (Babadoğan, 1990: 749). Öğrencilerin motive edilerek derse aktif katılımlarının sağlanması, öğrencilerin Türkçe bilen öğrencilerle eşleştirilmesi, öğrencilere Türkçe kitaplar okutulması ve Türkçe filmler izletilmesi ile

öğrencilerin karşılaştıkları bazı sorunlar giderilmeye ve eğitimin kalitesi arttırılmaya çalışılmaktadır. Günümüz yabancı dil öğretiminde yaygın olarak kullanılan görsel-ışitsel araçların başında video dolayısıyla filmler gelir. Video, televizyon teknolojisiyle bütünleşen bir ortam olarak öğrenmede yeni yöntemler oluşturmakta, uzaktan öğretim ve bireysel öğrenme süreçlerinde büyük potansiyele sahip bulunmaktadır (İşcan, 2011: 940). Ders kitabı dışında materyaller ve ders dışı aktivitelerle programın eksiklikleri giderilmeye çalışılmaktadır. Konu ile ilgili bilimsel çalışmaları takip etmek suretiyle öğretim elemanları sorunları gidermeye ve ayrıca sesletim çalışmaları ile telaffuzdan kaynaklanan sorunların önüne geçmeye çalışılmaktadır. Sesletim çalışmaları Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi konusunda büyük öneme sahiptir. Tüm'e (2014: 255) göre iletişim sesbirimlerden oluşan sözcüklerin doğru üretilmesiyle gerçekleşir. Böylece, bireyin erek dili anlamasına, üretmesine ve bireylerle sağlıklı iletişim kurmasına yardım eder. Bir anlamda sesbirimlerin anlamlı bir bütün içinde üretilmesiyle birlikte hareket eden dinleme ve konuşma, iletişimin en önemli araçlarıdır. Bu nedenle konuşmayı oluşturan sesleri incelemek için de özel sesletim çalışmalarına ihtiyaç vardır.

Öğretim elemanlarının Suriyeli Arap öğrencilere Türkçe öğretimi sürecinde kullandıkları yöntem ve teknikler farklılık göstermektedir. Öğrenciyi zihinsel anlamda aktif kılmak için tümevarım, eğitsel oyunlar, tartışma, gösterip yaptırma, problem çözme, örnek olay incelemesi, dramatizasyon ve soru-cevap gibi yöntemlere başvurulmaktadır. Bilişim teknolojilerinden de yararlanan öğretim elemanları, öğretim sürecinde tek bir yöntemin getireceği sorunlardan kurtulmak için seçmeci yöntemi kullanmaktadır. Ayrıca konuşma ve yazma etkinlikleri, dikte ve diyalog çalışmaları dil bilgisi öğretiminde kullanılan diğer bazı yöntemlerdir. Hiçbir yöntem, yaklaşım ve teknik yabancı dil öğretiminde tek başına yeterli değildir. Öğretmene düşen görev bunların arasından öğretim-öğrenme sürecinde en etkili olanı kullanmasıdır (Köksal ve Varışoğlu, 2014: 109). Ayrıca, bir eğitim programının dört temel boyutundan biri olan metot ve materyaller boyutunda öğretim süreçlerinin başarısı uygun amaç ve muhabata göre seçilen uygun yöntemin, etkili kullanımı ile doğru orantılıdır (Yıldız ve Tunçel, 2014: 195).

Dil bilgisi öğretimini somutlaştırmak için öğretim elemanları, bilgisayar ve internet gibi bilişim teknolojileri başta olmak üzere birçok görsel ve işitsel araç ve gereçleri kullanmaktadırlar. Öğrenci ders dışında da Türkçe öğrenebilmesi için cep telefonu uygulamaları kullanılmakta, ilgi çekici olması nedeniyle TV programları, gazete ve dergi gibi güncel yayınlardan da yararlanılmaktadır. Suriyeli Arap öğrencilerin en çok zorlandıkları konuların başında "ekler" gelmektedir. Ünsüz ağırlıklı Arapça dili konuşan öğrenciler Türkçe sesli harflerle ilgili konuları öğrenmekte zorlandığı görülmektedir. Türkçenin ünlü zengini bir alfabeyle sahip oluşu, ünlü harflerden çok ünsüz harfleri yoğunlukta olan dilleri konuşan yabancıların zorlanmasına neden olmaktadır (Şengül, 2014: 338). Ayrıca fiiller, fiilimsiler, zamanlar, tamlama kurulumu gibi konularda ve Türkçeye has olan sesli-sessiz uyumunun öğreniminde zorlanılmaktadır.

Elde edilen bulgular sonucunda şu önerilerde bulunulmuştur:

- Suriyeli Arap öğrencilerin çoğunluğunun savaştan dolayı sığınmacı olarak Türkiye'ye geldiği bilinmeli bundan dolayı öğrencilerin içinde bulunduğu psikolojik durum göz ardı edilmemelidir.
- Dil bilgisi öğretiminde yöntem-tekniklerin kullanımı konusundaki farklar azaltılmalı ve yapılandırmacı anlayışa uygun yöntem-teknikler arttırılmalıdır.
- Dil bilgisi öğretiminin somutlaştırılması için kullanılacak araç-gereç sayısı arttırılmalı ve bu materyallerin Türkçe öğretimine uygun olarak geliştirilmesi sağlanmalıdır.
- Milletlere göre Türkçe öğretim materyalleri hazırlanmalıdır.

- Kullanılacak derslikler Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine uygun olarak hazırlanmalıdır.
- Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi konusunda teknolojik tabanlı materyal ve yazılımlar geliştirilmeli ve sayıları arttırılmalıdır.
- Öğretim elemanları konu ile ilgili yayınları ve bilimsel toplantıları takip etmelidir.

KAYNAKÇA

- Açık, F. (2008, Mart). *Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretilirken karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri*. Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu: Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde Sunulmuş Bildiri, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, 1-9.
- Akkaya, A. (2013). Suriyeli mültecilerin Türkçe algıları. *Ekev Akademi Dergisi*, (56), 179-190.
- Anadolu Ajansı. (2018). *Milli Eğitim Bakanı Yılmaz: Türkiye’deki Suriyelilerin okullaşma oranı yüzde 63’e yaklaştı*. Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/milli-egitim-bakani-yilmaz-turkiyedeki-suriyelilerin-okullasma-orani-yuzde-63e-yaklasti/1154547>. Erişim: 29.05.2018.
- Aytaş, G. ve Çeçen, M. A. (2010). Ana dili eğitiminde dil bilgisi öğretiminin yeri ve önemi. *TÜBAR*, 17, 77-89.
- Babadoğan, C. (1990). Ev ödevlerinin eğitim programlarındaki yeri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 23(2), 745-767.
- Barın, E. (1994). Yabancılara Türkçenin Öğretimi Metodu. *Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Dergisi*, (17), 53-54.
- Barın, E. ve Demir, C. (2008). *Türk dil bilgisi 2: Biçim bilgisi (1. Baskı)*. Ankara: Öncü Kitap.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). Bilimsel araştırma yöntemleri, Ankara: Pegem Akademi.
- Doğan, C. (2012). *Sistemik yabancı dil öğretim yaklaşımı ve yöntemleri*. İstanbul: Ensar Yayınları.
- Dolunay, S. K. (2010). Dil bilgisi öğretiminin amacı ve önemi. *TÜBAR*, 17, 275-284.
- Erdem, İ. ve Çelik, M. (2011). Dil bilgisi öğretim yöntemi üzerine değerlendirmeler. *Turkish Studies*, 6/1, 1030-1041.
- Göçen, G. ve Okur, A. (2013). Dil bilgisi eğitimi. M. Durmuş ve A. Okur (Yay. Haz.). *Yabancılara Türkçe öğretimi el kitabı* içinde (s. 333-356). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Göçer, A. (2015). Temel dil becerilerinin geliştirilmesinde dil bilgisi öğrenme alanının yeri, işlevi ve öğretimi: bütünlük ilkesi ve tümevarım yöntemi ekseninde tematik bir yaklaşım. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 233-242.
- Gün, M., Yıldız, M. ve Güvendik, T. (2017). Suriyeli mülteci okul çağı çocuklarının eğitimi ve geleceğe yönelik görüşleri. *International Journal of Language Academy*, 5(2), 152-162.
- İşcan, A. (2011). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde filmlerin yeri ve önemi. *Turkish Studies*, 6/3, 939-948.
- Kara, Ö. T., Yiğit, A. ve Ağırman, F. (2016). Çukurova Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Bölümünde okuyan öğrencilerin Suriyeli mülteci kavramına ilişkin algılarının incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama Dergisi*, 12(4), 945-961.

- Karahan, L. (2009). Dil bilgisi öğretiminde bütün-parça ilişkisinin önemi. *Turkish Studies*, 4/8, 23-30.
- Köksal, D. ve Varışoğlu, B. (2014). Yabancı dil öğretiminde yaklaşım yöntem ve teknikler. A. Şahin (Yay. Haz.). *Yabancılara Türkçe Öğretimi* içinde (s. 81-111). Ankara: Pegem Akademi.
- Orhan, O. (2014). Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye etkileri. *ORSAM*, Rapor No: 195, Ankara.
- Şengül, K. (2014). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde alfabe sorunu. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 3/1, 325-339.
- Taştan, C. ve Çelik, Z. (2017). *Türkiye'de Suriyeli çocukların eğitimi: Güçlükler ve öneriler*. Ankara: Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.
- TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu. (2012). *Ülkemize sığınan Suriye vatandaşlarının barındıkları çadırkentler hakkında inceleme*. Erişim adresi: https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2012/raporlar/28_02_2012_1.pdf. Erişim: 16.06.2016.
- Tunçel, H. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil bilgisi: Nasıl, neden ve ne kadar?. A. Şahin (Yay. Haz.). *Yabancılara Türkçe Öğretimi* içinde (s. 395-415). Ankara: Pegem Akademi.
- Tüm, G. (2014). Çok uluslu sınıflarda yabancı dil Türkçe öğretiminde karşılaşılan sesletim sorunları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 255-266.
- UNHCR. (2018). *Syria regional refugee response*. Erişim adresi: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>. Erişim: 02.06.2018.
- Ünal, E. ve Şahinci, C. (2011). Türkçe öğretmenlerinin ilköğretim 6, 7, ve 8. sınıf Türkçe dil bilgisi konularının öğretimine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Turkish Studies*, 6/1, 1849-1862.
- Yalçın, S. K. ve Şengül, M. (2007). Dilin iletişim sürecindeki rolü ve işlevleri. *Turkish Studies*, 2(2), 749-769.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, Ü. ve Tunçel, H. (2014). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Öneriler. A. Şahin (Yay. Haz.). *Yabancılara Türkçe Öğretimi* içinde (s. 175-205). Ankara: Pegem Akademi.